

Sınıf Öğretmenliği Mesleğinin Önemi ve Tarihçesi

The Importance and History of the Classroom Teaching Profession

ÖZET

Toplumların gelişip kalkınmasında eğitim sisteminin en önemli unsuru olan okullar önemli bir yere sahiptir. Bir toplumun varlığını sürdürmesi ve gelişmesinde en önemli kaynak amaçlarına uygun olarak yetiştirdiği insanlardır. Eğitimin hedefi insan davranışlarında oluşması beklenen değişimler veya davranışlar olarak belirlenir. Bireylerin davranışlarında meydana gelen bu değişimlerin tüm toplumu etkilemesi kaçınılmazdır.

Çocuklara ilk yıllarda yapılacak eğitimin niteliği, gelecekteki başarıları, okula, derslere ve kendilerine karşı tutumları üstünde önemli bir etkiye sahiptir. Bu durumda, okulöncesi ve İlkokul döneminde çocukla etkileşimde bulunan kişilerin, özellikle de öğretmenlerin çocukların geleceğini biçimlendirmede, sağlıklı bir kişilik kazanmalarında büyük rolü olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmen, düzenleyeceği zengin, uygun bir çevre ile çocukların gelişimlerini hızlandırabileceği gibi uygun olmayan ortamlar hazırlayarak da onları sınırlandırabilir, gelişimlerini engelleyebilir. Ayrıca çocuk için ilkököl öğretmeni ana babasından bile önde gelen kişidir. "O" ne derse doğrudur: ne yaparsa iyidir, güzeldir. Çocuğun gözünde böylesine yüceleşen ilkököl öğretmeni, onun en çok model aldığı kişilerden biridir. Bu nedenle eğitim ortamındaki örnek davranışlarıyla çocuğun sağlıklı kişilik gelişimine yardım etmede ya da olumsuz bir kişiliğe sahip olmasında da büyük rolü olan kişidir ilkököl öğretmeni.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni, Meslek, Öğrenci

ABSTRACT

Schools, which are the most important elements of the education system, have an important place in the development and development of societies. The most important resource in the survival and development of a society is the people that it raises in accordance with its purposes. The goal of education is determined as the expected changes or behaviors in human behavior. It is inevitable that these changes in the behavior of individuals will affect the whole society.

The quality of education that will be given to children in the first years has a significant impact on their future success, their attitudes towards school, lessons and themselves. In this case, it is possible to say that the people who interact with the child during the preschool and primary school periods, especially the teachers, have a great role in shaping the future of the children and gaining a healthy personality. The teacher can accelerate the development of children with a rich and appropriate environment, or they can also limit and hinder their development by preparing unsuitable environments. In addition, the primary school teacher for the child is even more prominent than his parents. Whatever "he" says is true: whatever he does is good, beautiful. The primary school teacher, who is so exalted in the eyes of the child, is one of the people he modeled the most. For this reason, a primary school teacher is the person who plays a major role in helping the child develop a healthy personality or having a negative personality with his exemplary behaviors in the educational environment.

Keywords: Class Teacher, Profession, Student

GİRİŞ

Sınıf öğretmeni, ilkököl eğitim programında yer alan konu alanlarına ait bilgileri çocuklara aktaran onları araştırmaya, yaratıcılığa, girişkenliğe yönelten, kendilerine ve dış dünyaya karşın olumlu tutumlar geliştirmelerine yardım eden, başkalarıyla etkili iletişim kurma becerilerinin gelişimini sağlayan kişidir. Bu durumda: yarının büyüklerinin nitelikleri, büyük ölçüde o günün sınıf öğretmenlerinin niteliklerinden etkilenmektedir. Toplumdaki iyi vatandaşın, nitelikli ana-babanın, nitelikli meslek adamının, nitelikli politikacının temelleri ilkököl öğretmenleri tarafından atılmaktadır. O halde sınıf öğretmeni, çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmayı amaçlayan toplumumuzda, her önüne gelen kişinin atandığı bir meslek alanı değil, hizmet öncesinde ve hizmet içinde özel bir eğitimi gerektiren bir meslek alanı olarak düşünülmelidir.

Sınıf Öğretmeni Kimdir?

İlköğretimin ilk 4 yılında, yani ilkököl döneminde görev yapan öğretmenlere sınıf öğretmenidiyoruz (Senemoğlu,2004). Çalıştığı eğitim kurumunda, öğrencilere okuma-yazma, temel vatandaşlık, matematik, sosyal bilimler, doğa bilimleri, sanat, spor gibi konularda eğitim veren kişidir(URL-1).

Baran Güleç¹

Orhan Eşer²

Serkan Zeydanlı³

Ferhat Başaran⁴

Mehmet Murat Kaplan⁵

Ebru Güleç⁶

How to Cite This Article

Güleç, B., Eşer, O., Zeydanlı, S., Başaran, F., Kaplan, M. M. & Güleç, E. (2023). "Sınıf Öğretmenliği Mesleğinin Önemi ve Tarihçesi", Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 9(61):2417-2422.

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JOS HAS.68425>

Arrival: 18 January 2022

Published: 28 February 2023

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹⁻⁶ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

² Şube Müdürü, MEB, Batman, Türkiye

³⁻⁴⁻⁵ Müdür Yardımcısı, MEB, Diyarbakır, Türkiye

Kimler Sınıf Öğretmeni Olabilir?

Üniversitelerin Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünden mezun kişiler sınıf öğretmeni olabilirler. Mesleğin eğitim süresi 4 yıldır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 43.maddesinde öğretmenlik mesleği şöyle tanımlanmaktadır: Öğretmenlik mesleği, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk millî eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler(URL-2).

Aynı zamanda bu üniversitelerden mezun olan öğretmen adayların genel hatlarıyla, üç alanda yeterli olmaları hedeflenmektedir. Bunlar; alan bilgisi, öğretmen meslek bilgisi ve genel kültürdür

Alan bilgisi; Öğretmenin öğreteceği konuları, branşını iyi bilmesidir. Öğretmenin alanını iyi bilmesi sınıftaki başarısını etkiler. İnsan, bilmediğini öğretmez. Ayrıca konunun öğrencinin anlayacağı düzeyde açıklanması, özetlenmesi ve sonuç çıkarılması için de çok iyi öğrenilmiş alan bilgisine gereksinim vardır. Konu alanını iyi bilen öğretmenin kendine güveni artar ve öğretmen sınıfta bilgiye dayalı bir otorite kurar, dönütleri değerlendirerek öğrenmelerin hangi öğrenme basamağında gerçekleştiğini anlayabilir. Bir konuyu iyi bilmek, öğretebilmek için bir ön koşuldur; ancak konunun iyi bilinmesi onun iyi biçimde öğretilmesi anlamına gelmez. Bildiklerini olması gereken biçimde öğretebilmek için pedagojik formasyon gerekir. Bu ise, öğrenci düzeyleri ve farklılıklarını da dikkate alarak, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıran, kılavuzlarsan, bilgi ve davranışlarla donanmış olmasını ya da “nasıl öğreteceğini” bilmesi anlamına gelir. Öğretmenin yöntem, teknik, araç gereç kullanma becerisi bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu yeterliliğin hizmet öncesi eğitim sürecinde “uygulamalı” olarak kazandırılması ve bunun denetiminin de yapılması gerekir. Alan bilgisi ve eğitim bilimsel yeterlilik yanında ve buna koşul olarak, bu alanlarda edinilen bilgileri pekiştirici, geliştirici ve öğretmen adaylarına dünya görüşü kazandırıcı bir genel kültüre gereksinim vardır. Bunlar; yabancı dil, bilgisayar, felsefe ve ülkedeki sistemin işleyişinin anlatıldığı zorunlu ve seçmeli derslerdir. Bu boyutlardaki nitelikler, öğretmen adayına hizmet öncesi eğitimleri sırasında eğitim fakültelerinde kazandırılmaktadır (Çınar,2008).

Sınıf Öğretmeninin Görevleri

Sınıf öğretmenin görevleri öğrencilere hangi bilgi, beceri, tutum ve davranışları, hangi yöntemlerle kazandıracığı, MEB tarafından onaylanan öğretim programları ve ilgili mevzuatta belirtilmiştir.

Sınıf öğretmeni, bu program çerçevesinde (URL-1);

- ✓ Eğitim vereceği sınıfın düzeyine uygun yıllık, aylık, haftalık ve günlük çalışma planı hazırlar.
- ✓ Kendisine ayrılan ders saatlerinde bu planı uygulayarak öğrencilere temel vatandaşlık davranışları kazandırır.
- ✓ Öğrencilerin başarılarını değerlendirir, başarıyı artırıcı önlemler alır.
- ✓ Öğrencilerin gelişmelerini izler, sorunlarının çözümüne yardımcı olur.
- ✓ Eğitim ile ilgili sorunları ve gelişmeleri izler, bunların öğretim programlarına yansıtılması için ilgililere önerilerde bulunur.
- ✓ Nöbetçi olduğu günlerde, okulun düzen ve disiplinini sağlamak üzere görev yapar.
- ✓ Öğrenci velileri ile yakın ilişki kurarak işbirliği ile eğitimi yürütür.

Sınıf Öğretmenliği Mesleğinin Gerektirdiği Genel Özellikler

Sınıf öğretmenin hem alanı ile hem de öğretmenlik mesleği ile ilgili niteliklere sahip olması gerekir. Sınıf öğretmeni olmak isteyenlerin(URL-1);

- ✓ Sözel ve sayısal düşünme yeteneği gelişmiş,
- ✓ Düşüncelerini başkalarına açık bir biçimde aktarabilen,
- ✓ İyi bir öğrenme ortamı sağlayabilen,
- ✓ Dikkatli, işine özen gösteren,
- ✓ Mesleğinin sorunları ile ilgilenen ve çözüm yolları bulmaya çalışan,
- ✓ İnsanlarla iyi iletişim kurabilen; hoşgörülü, sabırlı,
- ✓ Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlayabilen,

✓ Kendini geliştirmeye istekli, yaratıcı kimseler olmaları gerekir.

Sınıf öğretmenliği öğrenmeyi sağlama faaliyeti, yaratıcı düşünmeyi, buluşu, seçme ve karar vermeyi kapsayan çok karmaşık, dinamik ve çok talepkâr bir süreçtir. Sınıf öğretmenin bu iş görüşünü yerine getirebilmesi için temel olarak, çocukların gelişim düzeylerini ve ihtiyaçlarını tanıma, öğretme-öğrenme ortamlarını çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak tüm gelişimlerine yardım edecek şekilde düzenleme; çocukların kazandıkları davranışları ve uyguladığı programın ne derecede etkili olduğunu belirlemek üzere ölçme ve değerlendirme becerilerine sahip olmalıdır(Senemoğlu, 2004).

Sınıf öğretmenleri ilkökul eğitim programında yer alan konu alanlarının temel ilkeleri ve süreçleri konusunda kendilerine güven duyacak düzeyde bilgiye sahip olmalı ve bu alanları çocuklara en etkili şekilde nasıl öğretecekleri konusunda yeterlik kazanmalıdırlar. Kısacası çocukların öğrenme yollarına uygun bir şekilde öğretimi planlayabilmeli, düzenleyebilmeli, uygulayabilmeli ve değerlendirebilmelidirler. Özellikle sınıf öğretmeni bilgiyi aktaran kişi değil, bilgiye ulaşma ve öğrenme yollarını öğretken kişi olmalıdır. Çocukların kendi öğrenme yollarının farkına varmaları için sınıf öğretmenin yukarıda da belirttiğim gibi; gerek öğrencilerini tanıma, gerekse öğrencilerinin öğrenmelerini izleme, öğrenme düzeylerini belirleme amacıyla yeterli ölçme ve değerlendirme becerilerine de sahip olması gerekir. Sınıf öğretmenlerinin çok yeterli olması gereken diğer bir alan da meslektaşlarıyla, okuldaki diğer personelle, ana-babalarla ve toplumla etkili iletişim kurma ve işbirliği yapabilme becerileridir. Buna ek olarak eğitimle ilgili değerleri ve sorunları anlayabilme ve çözümü için girişimlerde bulunabilme yeterlikleri de öğretmenlerin sahip olmaları beklenen nitelikler olarak düşünülebilir(Senemoğlu,2004).

Cumhuriyetten Günümüze Sınıf Öğretmenliği Mesleğinin Tarihçesi

Cumhuriyet idaresinin eğitimcilerden ve eğitim kurumlarından beklentisi, Atatürk'ün ifadesiyle “fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür” nesillerin yetiştirilmesidir. Bunun için de çağın gereklerine göre bu nesilleri yetiştirecek kurumların kurulması ve eğitimcilerin yetiştirilmesi, Cumhuriyetin ilâniyle birlikte çok önem verilen konulardan olmuştur.

Cumhuriyetin kuruluşunda öğretmen sayısı, 1.081'i kadın, 9.021'i erkek olmak üzere 10.102 idi. Bunlardan öğretmenlik eğitimi almış olanların sayısı; 378'i kadın, 2.356'sı erkek olmak üzere 2.734'tür. Geriye kalan 7.368 öğretmenden 1.357'si ilköğrenim mezunu, 711'i doğrudan medreseden ayrılmış, 152'si muntazam bir tahsil görmemiş, 2.107'si hiçbir öğretmenlik ehliyeti taşımayan kişilerdi. Cumhuriyetin ilk yıllarında öğretmenliği meslek hâline getirmek için önemli yasal çabalar harcanmıştır. 13 Mart 1924 tarihli Orta Tedrisat Muallimleri Kanununun 1. maddesine göre öğretmenlik, “Devletin umumî hizmetlerinden talim ve terbiye vazifesini üzerine alan, müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslek” olarak tanımlanmıştır. 22 Mart 1926 tarihli ve 789 sayılı Maarif Teşkilâtına Dair Kanunun 12. maddesine göre de “maarif hizmetlerinde aslanan “ın öğretmenlik olduğu belirtilmiştir(Akyüz,1994).

Cumhuriyet öncesi dönemden devralınan 7'si kız 13'ü erkek olmak üzere sayıları 20 olan İlköğretmen Okulları, çeşitli evrelerden geçirilerek ve sayıları artırılarak Cumhuriyetin ilk elli yılında ilkokulların temel öğretmen kaynağı olmuşlardır(YÖK,1998:3)

1924 yılından önce ilkökul sonrası 4 yıl olan eğitim süresi; 1924'te 5 yıla ve 1932-33 öğretim yılında da 6 yıla çıkartılmıştır. 1970-71 öğretim yılına kadar, ilkökul öğretmenleri lise düzeyindeki 3 yıllık bu İlköğretmen Okullarında yetiştirile gelmiştir. Bu okullarının eğitim süresi 1970 yılından sonra ilkökul üzerine 7 ve ortaokul üzerine 4 yıla çıkarılmıştır. 1974-75 öğretim yılında bu okulların sayısı, 89'u bulmuştur (YÖK,1998:4).

1932-33 öğretim yılından itibaren 6 yıllık sürenin ilk 3 yılında “alan ve kültür eğitimi”ne, ikinci 3 yılında ise “meslekî eğitim”e ağırlık veren eğitim programlarını uygulayan Öğretmen Okullarının ortaokul bölümleri bir süre sonra kaldırılmış ve ortaokul mezunu öğrenci alan 3 yıllık eğitim kurumları hâline getirilmiştir. Ortaokul mezunları doğrudan meslekî eğitime alınarak yetiştirilmiş ve bu sitem yıllarca sürmüştür(Akyüz,1994).

Öğretmen Okullarının; ilkokulların ve özellikle köy ilkokullarının öğretmen ihtiyacını yeterince karşılayamadığı görülmüştür. 1920'li yılların sonunda başlayan ancak sisteme tam adapte edilemeyen yeni model arayışları (1927-28 öğretim yılında kurulan ve birkaç yıl sonra kapatılan Köy Muallim Mektepleri gibi) 1930'lu yılların sonuna doğru meyvelerini vermeye başlamıştır. 1930'lu yıllardaki çeşitli denemelerin devamı olarak (Eğitim Yurtları, Köy Eğitim Kursları gibi) 1940 yılında 3803 sayılı kanunla köy ilkokullarına öğretmen yetiştirmek amacıyla ilköğretim üzerine beş yıl eğitim veren Köy Enstitüleri kurulmuştur (Akyüz,1994).

Öğrencilerini köylerden seçen ve öğretmenliğin yanında köyün sosyo-ekonomik kalkınmasına da katkıda bulunması beklenen öğretmenleri yetiştirmek üzere kurulan Köy Enstitüleri, Cumhuriyetin ilk yıllarında ortaya çıkan önemli bir ihtiyaca cevap verebilecek bir model olma özelliğiyle öğretmen yetiştirme tarihimizde önemli bir yer tutmaktadır. 1953 yılına kadar sayıları 21'i bulan Köy Enstitüleri, lise seviyesindeki 3 yıllık Öğretmen Okulları ile birlikte

ilkokulların öğretmen ihtiyacını karşılayan en önemli iki kurum olmuştur. Bunların yanında, özellikle köylerde zaman zaman ortaya çıkan öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla ilkokul veya daha üst düzeyde eğitime sahip kişilere çeşitli kurslar yoluyla (Eğitmenlik Uygulaması gibi) öğretmen olma hakkı verilmiştir (Akyüz,1994).

1953 yılında kapatılan Köy Enstitüleri, 6 yıllık İlköğretmen Okulu adı altında yeniden düzenlenmiştir. Bu tarihten itibaren bu okullar yine ağırlıklı olarak köy ilkokulu mezunu öğrenciler almaya devam etmiş ve diğer 3 yıllık İlköğretmen Okulları ile birlikte lise seviyesinde program bütünlüğü sağlanmıştır. Böylece köy ve şehir ilkokullarına farklı kaynaktan öğretmen yetiştirme uygulaması sona ermiştir. Ancak yeni düzenlemeye göre köy ilkokullarının öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla hem 3 hem de 6 yıllık İlköğretmen Okullarının mezunlarının zorunlu hizmetlerini köy ilkokullarında tamamlama zorunluluğu getirilmiş ve öğretim programlarına Köy Enstitüleri programlarından esinlenerek “iş ve tarım dersleri” konmuştur. Köy Enstitülerinin kapatılmasıyla ilkokul öğretmeni yetiştiren kurumların yapılarında ve programlarında belirli bir standartlaşma sağlanmıştır. Bu şekilde İlköğretmen Okulları mezunlarının hem köyde hem de şehir ilkokullarında öğretmenlik yapabilecek şekilde yetiştirilmeleri öngörülmüştür(YÖK,1998:4).

İlköğretmen Okullarının eğitim süresi 1970-71 öğretim yılında bir yıl artırılmış; böylece İlköğretmen Okulları, normal lise eğitim programının tamamını uygulama ve öğretmenlik mesleği ile ilgili derslerin sayısını artırma imkânına kavuşmuştur. Daha önce genel lise mezunu sayılabilmek için fark derslerini tamamlamak zorunda olan İlköğretmen Okulu mezunu öğrenciler, bu uygulamayla genel lise mezunlarına denk sayılmışlar ve üniversiteye girme hakkını elde etmişlerdir. Hem yapıda hem de programlarda değişiklik getiren bu düzenleme ile İlköğretmen Okullarının statüsü biraz daha yükseltilmiş, programlar daha kapsamlı hâle getirilmiş ve mezunlarının diğer lise mezunlarına denk sayılması sağlanmıştır. Ayrıca İlköğretmen Okullarının eğitim sürelerinin artırılması birkaç yıl sonra gerçekleşecek olan ilkokul öğretmeni yetiştirme işini yükseköğretim seviyesine taşıma girişimleri için de önemli bir başlangıç olmuştur(YÖK,1998:4).

1973 yılında yürürlüğe giren 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesi, “Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir.” öğretmenliğin yasal tanımını yeniden yapmış, her seviyedeki öğretmenlerin yükseköğrenim görmesi ilkesini ön plâna çıkarmış ve buna göre öğretmen yetiştiren kurumların lisans öncesi, lisans ve lisansüstü seviyelerde yatay ve dikey geçişlere imkân verecek şekilde yeniden düzenlenmesini karara bağlamıştır. Bu hükümler çerçevesinde 1974-75 öğretim yılında, köklü bir geçmişe ve deneyime sahip İlköğretmen Okullarının bir bölümü işlevlerini yitirerek 3 yıllık “Öğretmen Lisesi” hâline getirilmiş, diğerleri ise kapatılmıştır(YÖK,1998:4-5).

İşlevlerini kaybeden İlköğretmen Okullarının yerine 1974-75 öğretim yılından itibaren Temel Eğitim I. Kademe okullarına (ilkokullara) öğretmen yetiştirilmek üzere liseye dayalı 2 yıllık “Eğitim Enstitüleri” açılmaya başlanmıştır 13.Öğretmen lisesi mezunu öğrencilere, Eğitim Enstitülerine girişte çeşitli avantajlar sağlanarak bu iki kurum arasında zayıf da olsa bir devamlılık kurulmaya çalışılmıştır. İki yıllık Eğitim Enstitülerinin sayısı 1976 yılı itibarıyla 50’ye ulaşmış; ancak teknik eğitime geçiş gerekçesiyle 1980 yılına kadar bunlardan 30 tanesi kapatılmıştır. Eğitim Enstitüleri, 1975-1980 yılları arasında öğretim elemanı eksikliği, genellikle düşük puanlı öğrencilerin alınması, politik olaylar ve baskılar gibi ağır sorunlarla yüz yüze gelmiş ve normal programın dışında “hızlandırılmış eğitim” yoluyla öğretmen yetiştirmek zorunda kalmıştır(Akyüz,1994).

25 Temmuz 1982 tarihinde bu enstitüler “Eğitim Yüksek Okulu” adıyla üniversitelerin çatısı altına alınmıştır. 1983 yılında toplam 17 olan Eğitim Yüksek Okullarının sayısı; 1984 yılında 20’ye, 1986 yılında 21’e, 1987 yılında 22’ye, 1989 yılında 23’e ve 1990 yılında da 24’e çıkmıştır(YÖK,1998:5).

1973 tarihli Millî Eğitim Temel Kanunu ile getirilen, “tüm öğretmenlerin yükseköğrenim görmeleri” ilkesini gerçekleştirmek için, 1986 yılı Nisan ayından itibaren önceki yıllarda orta öğrenim düzeyinde yetişmiş ilkokul öğretmenlerine –sayıları 130.000 kadardır- Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi tarafından 2 yıl süreli “Eğitim Önlisans Programı” başlatılmıştır(Akyüz,1994).

Tüm seviyelerdeki öğretmenlerin en az lisans öğrenimi görmelerini öngören 23.5.1989 tarih ve 89.22.876 sayılı YÖK kararıyla, iki yıllık Eğitim Yüksek Okullarının öğrenim süresi 1989-90 öğretim yılından itibaren 4 yıla çıkarılmış; 3.7.1992 tarih ve 3837 sayılı kanunla da Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Bölümü hâline getirilmiştir. Eğitim Fakülteleri içindeki Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinin sayısı 1990 yılında 24 iken bu sayı yıldan yıla artarak 2001 yılında 53’ü I. Öğretim, 35’i de II. Öğretim olmak üzere 88’e ulaşmıştır. Ancak 1983 yılından itibaren sınıf öğretmeni yetiştiren programların sayısının artması, bu programların toplam kontenjanlarında aynı derecede bir artışı beraberinde getirmemiştir. Şöyle ki, 1983’te toplam 6.930 olan kontenjan, 1989-90 öğretim yılında programların eğitim süresinin 4 yıla çıkmasının sonucu 4.730’a düşmüştür. Bundan sonraki yıllarda yavaş bir artış kaydeden kontenjanlar 1995-96 öğretim yılında toplam 5.300’e ulaşmıştır. 1996-97 öğretim yılından itibaren MEB’in hızla artan sınıf öğretmeni ihtiyacını göz önüne alan YÖK, Sınıf Öğretmenliği Bölümlerindeki kontenjanları arttırarak ve

yeni bölümler açarak bu konuda çok önemli adımlar atmıştır. Eğitim süresinin 4 yıla çıkarılması ve 1992 yılında da “Eğitim Fakülteleri” altında bölüm hâline getirilmesi sonucu, sınıf öğretmeni yetiştiren programlar yeniden düzenlenmiş ve gerek alan derslerine gerekse öğretmenlik mesleğine hazırlayıcı formasyon derslerine daha fazla zaman ayrılmıştır. Sınıf öğretmeni yetiştiren programların eğitim süresinin 4 yıla çıkartılması, ilköğretim öğretmenin daha kaliteli yetiştirilmesine yönelik önemli bir çaba olarak görülmekle birlikte aynı zamanda önemli bir sorunu da beraberinde getirmiştir. Önceden 2 yılda yetişen ilköğretim öğretmeni bu değişikliklerle 4 yılda yetişmeye başlamış ve böylece Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinin mezun ettiği öğretmen sayısı yarıya düşmüştür. Ayrıca 1989-90 öğretim yılında öğrenime başlayan öğrenciler ancak 1992-93 öğretim yılında mezun olabildikleri için arada geçen sürede mezun olan öğretmen sayısında önemli düşüşler olmuştur (YÖK,1998:5-6).

SONUÇ

Sonuç olarak bu yapısal değişiklik, diğer bazı etkenlerle birlikte (emekliliğin özendirilmesi, ilköğretim okulları sayısının artması, Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinin ve kontenjanlarının ihtiyaç oranında arttırılmaması gibi) öğretmen ihtiyacının karşılanmasında önemli bir soruna yol açmış ve MEB, sınıf öğretmeni ihtiyacının karşılanmasında liseye branş öğretmeni olarak yetişen üniversite mezunlarının ve çeşitli diğer fakülte mezunlarının sınıf öğretmeni olarak atanması gibi pedagojik yönden uygun olmayan alternatif önlemler almaya başlamıştır(YÖK,1998:6).

Görüldüğü gibi Cumhuriyet döneminde ilköğretim öğretmeni yetiştirmede önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak gerek kurumsal düzeyde, gerekse programlar düzeyinde çeşitli denemelere girilmiştir; bu denemelerden bir kısmı başarılı olamazken, bir kısmı ise sistemde iz bırakan girişimler olarak tarihe geçmiştir. Bu denemelere yön veren ve denemelerin başarısını belirleyen etkenler; temelde öğretmen ihtiyacı, zorunlu eğitim alanındaki gelişmeler ve çeşitli dönemlerde ilköğretim öğretminde aranan özellikler olmuştur. İlköğretim öğretmeni yetiştirme konusunda gerek nicelik gerekse nitelik kaygıları yeni model ve program arayışlarını her zaman etkilemiştir. Bugün gelinen nokta göz önüne alındığında ilköğretim öğretmeni yetiştirmede nitelik anlamında önemli bir aşama kaydedildiği ortadadır. 1970’li yılların ortalarına kadar ancak lise seviyesinde yürütülen “ilköğretim öğretmeni yetiştirme” işlevi bugün dört yıllık lisans seviyesinde devam etmektedir. Bu gelişmelerin 20 yıl gibi kısa bir süreye sığdırıldığı göz önüne alınırsa bu önemli bir aşamadır. Ancak nitelik açısından kaydedilen bu gelişmenin nicelik açısından yeterli düzeyde kaydedildiğini söylemek mümkün değildir(YÖK,1998:6-7).

Sınıf Öğretmenliği bölümlerinin sayısı ve kontenjanları, MEB’in öngördüğü sınıf öğretmeni ihtiyacını 2000’li yıllara kadar karşılamaktan uzakta görünmekteydi. Geline nokta itibariyle, Eğitim Fakültelerinin de yeniden yapılanma süreciyle birlikte, nicelik sorunları önemli ölçüde giderilmiştir. 2001 yılı itibariyle ilköğretim I. kademeye öğretmen yetiştiren Eğitim Fakültelerinin sayısı 53 olup; bu sayı, yeni açılan Eğitim Fakülteleri ile birlikte 2003 yılında 70’e yaklaşmış bulunmaktadır. Devlet üniversitelerinin yanı sıra vakıf üniversiteleri de Eğitim Fakültesi açarak bu konuda önemli adımlar atmaya başlamışlardır. 2023 itibariyle toplam Eğitim Fakültesi sayısı 95’e ulaşmıştır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y.(1994). Türk eğitim tarihi (Başlangıçtan 1993’e).İstanbul: Kültür Koleji.
- Çınar, İ. (2008). İlköğretimin önemi ve öğretmen. Eğitim Dergisi, 20,279
- Demirtaş, H. & Güneş, H. (2002). Eğitim yönetimi ve denetimi sözlüğü. Ankara: Anı.
- Dursunoğlu, H. (2003). Cumhuriyet döneminde ilköğretime öğretmen yetiştirmenin tarihi gelişimi.MilliEğitimDergisi,160.
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/dursunoglu.htm (Erişim Tarihi:30.11.2016)
- Erdoğan, İ. (2000). Okul yönetimi ve öğretim liderliği. İstanbul: Sistem
- Gürsel, M. (1997). Okul yönetimi. Konya: Mikro
- Köse, M.F. & Erginer, A. (2011). Yönetici aday öğretmenlerin yöneticiliği tercih nedenleri.Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, II, 123-146.
- Ozulu, İ. (2013). Yeni nesil öğretmenlerin yönetici olma eğilimleri. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Senemoğlu, N. (2004). “Sınıf öğretmeni bilgiyi aktaran kişi değil, bilgiye ulaşma yollarını öğretenkişidir.”
http://bef.sdu.edu.tr/hocalar/dekanlik/nuray_senemoglu/Makaleler/sinif_ogr.htm.
- Şişman, M. & Taşdemir, İ. (2008). Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi. Ankara: Pegem Akademi.
- Taymaz, H. (2003). Okul yönetimi. Ankara: Pegem Akademi

Taymaz, H. (2011). Okul yönetimi. Ankara: Pegem Akademi

URL-1. <http://e-ogrenme.iskur.gov.tr/oyscontent/Courses/Course162/pdf/s/46.pdf> (Erişim Tarihi:30.11.2016)

URL2.http://personel.meb.gov.tr/daireler/mevzuat/mevzuatlar/milli_egitim_temel_kanunu_1739.pdf. (Erişim Tarihi:30.11.2016)

Yeşilkaya, S. (2007). Öğretmenleri Yönetici Olmaya Güdöleyen Etkenler. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YÖK. (1998). “Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme Tarihi Gelişimi” Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi ile İlgili Rapor. Ankara.